

BOKRÉTA ÉS BICIKLILÁNC

Néprajzi filmfesztivál a Művészetek Völgyében

A 10 napos fesztivál a DocuArt Dokumentumfilm-es Központ (Palantír Film Alapítvány) és a Néprajzi Múzeum MaDok-program (kortárs múzeumi hálózat) közös filmes rendezvénye volt, amely a Dialéktus Európai Dokumentum- és Antropológiai Filmfesztivál védjegyét viselte, annak 2011-es évi különkiadása.

A programban 82 versenyfilmet, 49 versenyen kívüli filmet és 46 Dialéktus-filmet nézhetett meg a közönség. A versenyfilmeket öttagú szakmai zsűri bírálta. A zsűri tagjai Sebő Ferenc népzenekutató, Kovács Éva szociológus, Kabarcz Zsófi filmrendező, Szijártó Zsolt kommunikációkutató és Szilágyi Kornél filmrendező volt. A versenyfilmekről az alkotók, a zsűri és a közönség részvételével esti műhelymunka keretében workshopot szerveztek a fesztivál rendezői. A díjnyertes filmeket várhatóan 2011 őszén tekintheti meg a budapesti közönség.

A díjátadón hat kategóriadíjat és hét elismerést adott át a zsűri. A díjazott és elismert filmek kategóriáinként a következők:

Zene és tánc

A kategória díja: *Fotográfia*k 2009, 75 perc
 Rendező: Domokos János, Magyar n. Attila
 Producer: Szederkényi Miklós
 Operatőr: Váradi Gábor, Magyar n. Attila
 Vágó: Domokos János
 Hangmérnök: Kapcsos Vince
 Gyártó és terjesztő: Dunatáj Alapítvány

Kása Béla fotográfus több mint 30 éve jár Erdélybe fotózni. A 2002-ben forgatott és most megvágott film is egy ilyen útján kíséri el.

A film a nagyközönség számára a táncház mozgalomban megismert erdélyi zenészeket mutatja be. Egy korszakot zár le, ahogy ezeket az idős zenészeket Kása Béla újra felkeresi az általa 30 évvel ezelőtt készített fotográfiaikkal. Mind a film képi világa, mind az az atmoszféra, amit a fotográfus teremt, nagyon személyessé teszi ezeket a találkozásokat.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Menyegző* 2009, 23 perc

Rendező: Sztanó Hédi
Producer: Sztanó Hédi
Operatőr: Sztanó Hédi
Vágó: Kollányi Judit

A film két hivatásos táncos „világraszóló” esküvőjét és lakodalmát örökíti meg, felvonultatva a magyar hagyományos lakodalmi szokásokat, nagyon is mai környezetben, sok tánccal és zenével. Láthatjuk, hogyan éltethetők tovább a tradicionális kultúra elemei korunkban.

Egy professzionális néptáncos csoport a hagyományból elsajátított szokásokat eleveníti fel az egyik pár esküvőjén. A film szép, tömör kompozíciót mutat és reflektál az újra felfedezett és elsajátított szokásokra.

Migráció

A kategória díja: *Sebek* 2009, 63 perc
Rendező: Tóth Artin
Producer: Szederkényi Miklós
Operatőr: Kiss Aurél
Vágó: Tóth Artin
Hangmérnök: Kapcsos Vince
Gyártó és terjesztő: Dunatáj Alapítvány

A film három sors történetére kérdez rá: a szereplők az egykori Jugoszláviával együtt estek szét, bár mára már összeálltak – legalábbis ők ezt hiszik magukról. Ülnek a kocsmában, dohognak, beszélgetnek, lábadoznak. Béke van. Ők hárman, így vagy úgy, de túléltek a háborút, bár Silvano szelleme ottmaradt, Tanjának a szíve mellett az emlékei ragadtak benne, csak Jozef, a kocsmáros megy tovább, rendületlenül, hogy új hazát építsen magának a régi hült helyén.

Nagyon érzékeny és nehezen dokumentálható témát választottak az alkotók: a délszláv háború következtében felerősödött etnikai konfliktusokat. A film egy horvátországi kocsmában játszódik, amely a horvát és szerb veteránok törzshelye. A szereplők mind egyikét egy olyan szokatlan szituációban látjuk, amely segíti megkérdőjelezni az etnicitás mindenhatóságát.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Két világ közt* 2011, 67 perc
Rendező: Nagy Viktor Oszkár
Producer: László Sára, Gerő Marcell
Operatőr: Kiss Rudolf Péter
Vágó: Sass Péter
Hangmérnök: Lukács Péter Benjamin

Közelkép a menekültek mindennapjairól egy magyarországi menekülttáborban. Négy nyelv, négy

honvágy, négy sebhely, négy küzdelem. Egy esély az újrakezdesre egy idegen országban.

A film egy rövid pillanatkép azokról a hónapokról, melyet a menekültek a bicskei táborban töltenek. A politikai menekült-léttel összefüggő átmeneti, bizonytalan időszakot tipikusan tekinthető sorsokon keresztül ismerjük meg. A dokumentumfilm szituatív képi és rendezői hozzáállásával segíti a főszereplők feszültségeinek átélését.

Új vizuális nyelv

A kategória díja: *Barlang* 2010, 82 perc
Rendező: Szederkényi Júlia
Producer: Kántor László
Gyártó és terjesztő: Új Budapest Filmstúdió

Figyelmi gyakorlatok 2010-ben, Északkelet-Magyarországon, Európa közepén.

A film egy esszenciacsokor, mely kommentár nélkül mutatja be a sajakazai Súlyom telepen élő családok mindennapi időtöltését. A tér minden esetben a lakóhely belső tere, melyben a nők és a gyermekek szokásos napi rutinjait látjuk. A kamera és a stáb teljesen beleolvad a szobába, ettől különbözik a klasszikus cigány dokumentumfilmekről: ezzel a típusú leíró műfajjal egy teljesen új látásmódot teremt.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Kutera* 2010, 26 perc
Rendező: Kovács Gábor Péter
Szakértő: Perovics Zoltán
Operatőr: Balázs István Balázs, Lucskai Levente, Ábrahám Pál
Vágó: Kovács Gábor Péter
Hangmérnök: Horváth Attila
Mentős: Ábrahám Pál
Gondviselő: Faragó Lajos
Ápoló: Lucskai Levente

„– Jaj! – Na mi a jaj?... Elmegyünk arra, mert ott még vannak érdekes dolgok... Lát-e valamit a kamera?... Valamit lát...Vissza kell menni?... A budit még nem vettük fel...”

Ez a film nem a klasszikus dokumentációs eljárásokon keresztül mutatja be egy élete végén segítségre szoruló férfi elfekvőbe helyezését. A kamera az ápolók kezében kel életre, akik ezen az amatőr filmen keresztül mutatják be egyrészt a munkájuk jelentőségét, másrészt a beteg nyomorúságos körülményeit. Az alkotók spontaneitása által komponált elbeszélés minimális technikai eszközzel és érzelmmel adja vissza a natúr valóságot.

Portré

A kategória díja: *Naprúl napra, hónaprúl hónapra* 2009, 22 perc
Rendező: Kabai László

Az anyját korán elvesztő Imre bácsi a háború után a városra kerül, különböző munkahelyeken dolgozik. Édesapja halála után még munka mellett gazdálkodik, de nyugdíjba vonulása után, 1993-tól nem találja már helyét, és véglegesen a „szabad élet” mellett dönt. Egy embert, a több generációs tanyasi gazdálkodásban felnőtt Dobos Imrét az ősi parancs, a hagyomány ereje ősei földjére vezet vissza, ahol megtalálja a számára oly fontos „takaros, becsületes” mindennapokat.

A filmben egy idős tanyasi ember osztja meg élettapasztalatait a modern világgal. Minimális technikai eszközökkel, minden idealizálás és szentimentalizmus nélkül követhetjük nyomon azokat az életbölcességeket, amit a földről, a jószágokról, a természet körforgásáról tudnunk kell. A film képi világa is segíti annak a nyugalomnak az átélését, melyet egy idős, dolgos, élete alkonyán lévő ember érez. A képek és a főszereplő lírai elbeszélése költőivé teszi a szikár hétköznapokat.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Menekülés a szerelembe* 2007, 37 perc

Rendező: Kőszegi Edit, Szuhay Péter

Producer: Vészi János

Operatőr: Bordás Róbert, Kluzsán Róbert, Kőszegi Gyula

Vágó: Nemes Oresztész

Gyártó: Fórum Film Alapítvány

Engedhet-e a szerelem vonzásának egy hétgyermekes, két kamasz fiával élő, évek óta özvegy, ötvenéves asszony, s megszüllheti-e magzatát a nála jó húsz évvel fiatalabb, másik országban élő kedvesétől?

Egy szokatlan kettős film, amelyet a főszereplő és a rendező vállaltan közösen készít. A főszereplő halála zárja le a több évtizedes forgatást, dokumentálást, melyben az alkotók kapcsolata időközben barátsággá alakult. A film ki tud szakadni sztereotip női és cigány szerepekből, és a középkorú szerelmes asszonyt állítja a középpontba.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Kallós Zoltán „Tündérkertje”* 2010, 30 perc

Rendező: Sztanó Hédi

Operatőr: Dénes Zoltán

Vágó: Kabdebó Katalin

Hangmérnök: Perger István

Gyártásvezető: Szentmiklósi Sarolta

Kallós Zoltán erdélyi népzenekutató néprajzi magángyűjteménye egyedülálló Európában. A film ezt a sajátos gyűjteményt és annak múzeumává kiteljesedését mutatja be.

Kallós Zoltán a magyar népzene emblemikus figurája. Nemzedékek nőttek fel a gyűjtéseire. A film egy gazdag életpálya hiteles dokumentációja, mellyel adós volt eddig a filmes szakma.

Elbeszélt történelem

A kategória díja: *Játék a tér* 2011, 42 perc

Rendező: Pelsőczy Petra

Producer: Pelsőczy Petra, Muhi András

Operatőr: Szepesi Dávid, Buk Miklós, Vízkelety Márton

Vágó: Takács Gábor, Pelsőczy Petra, Hammer Zsolt, Jávorka Ádám

Gyártó: Inforg Stúdió, Playtime Kft.

Terjesztő: Playtime Kft

E dokumentumfilm kísérlet arra, hogy miként képes megszólalni a múlt egy lakóházon keresztül: a lakók emlékei és a rendelkezésünkre álló forrásanyagok milyen képet rajzolnak ki fél évszázad távlatából? A kádári propaganda miként olvastotta bele ideológiájának terjesztésébe a szerencsejátékokat? Előcsalogatható-e a lakókból a játékra való hajlam még ma is? Ugyanis a filmben megszólaló emberekben egyvalami közös: mindegyikük az 1958 és 1968 közötti időszakban divatos lottó különnyeremény sorsoláson nyerte öröklakását.

A film az 1950-es évek második felének lottólázát eleveníti fel azokon a nyerteseken keresztül, akik azóta is nyereményként kapott lottólakásokban élnek. Humorral, modern szituatív megoldásokkal hívja fel a figyelmet arra az ellentmondásra, hogy a szerencse nem elég a szabadsághoz. Másrészt megmutatja azt az emlékezésbeli paradoxont, hogy ehhez a szerencséhez az a Kádár-rendszer segítette őket, amely néhány évvel korábban az ötvénhatos forradalmat leverte.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Addig, míg sokan voltunk. A hadadi német közösség múltja és jelene* 2010, 53 perc

Rendező: Zágoni Bálint

Szakértő: Peti Lehel, Szilágyi Levente

Operatőr: Bántó Csaba, Filep Farkas, Székely Róbert

Vágó: Bertóti Attila

A hatalmas repedésekből látszott, hogy a hadadi evangélikus templom tornya le fog válni a templomhajótól. Az udvaron a német iskola épülete már romokban állt. Pedig ezelőtt hatvan évvel a német közösség még közel hatszáz lelket számlált e faluban.

A németek kitelepítése mindezekig nem került a jelenkor-történeti kutatások fókuszába. Különösen igaz ez azokra a területekre, ahol magyarokkal éltek közösen, kisebbségben. A film egy erdélyi német közösség emlékezeti munkáját kíséri nyomon, és ezzel rehabilitálja is a Ceaușescu-korszakban kitelepített németeket.

Nemzedékek

A kategória díja: *Jajgatán* 2009, 53 perc

Rendező: Sós Mária

Producer: Vészi János

Gyártó: Fórum Film Alapítvány

Csuk Roland 10 éves kisfiú szüleivel egy tanyán él 4 éves korától, mivel nem bírta a fővárosi nedves lakásukat, ott asztmás volt. Amióta vidéken élnek, a gyerek fizikailag egészséges, de szülei nem találnak munkát, és egyéb nehézségeik is adódnak. A magyarországi gyermekszegénység egy szelete ez.

A film egy nehéz sorsú, hátrányos helyzetű család újrakezdési küzdelmét mutatja be a bürokratikus ügyintézés hálójában. A dramaturgia lineáris felépítése magával ragadja a nézőt, az események alakulásának végigkövetésén keresztül a szereplő család drukkeréivé válunk. A film az egyszerű, szegény ember bemutatásán kívül felhívja a figyelmet az élet társadalmi buktatóira, melyben a környezet segítő erejére van szükség az eligazodáshoz. Valamint bemutatja, ahogyan ennek hiánya a mindennapi élet gátjává válik.

A kategóriában a zsűri elismerése: *Örvény* 2010, 75 perc

Rendező: Szekeres Csaba, John Oates

Producer: Sándor Pál

Szakértő: Ritók Nóra

Operatőr: Szekeres Csaba

Vágó: Kiss Sándor

Hangmérnök: Zalányi László

Szerkesztő: Gáspár Judit

Line producer: Tarr Erika

Gyártásvezető: Naszódi Katalin

E dokumentumfilm a román–magyar határ innen-ső, magyar oldalán található Told nevű település lakóinak életét mutatja be. A több mint hat hónapra át zajló, folyamatos jelenlétre épülő forgatás olyan emberek életét követte nyomon, akiknek sorsát a munkanélküliség, az éhezés, az uzsorakamat pecsételi meg. A dokumentumfilm mellett, hogy a szegénység problémáját sorsokon és történeteken keresztül ábrázolja, törekszik rá, hogy a személyes és emberközeli pillanatok hitelesen tudja közvetíteni. Nem ítélkezik, nem keres felelősöket, egyszerűen csak jelen van.

A film azt a klasszikus szegénységi problémát járja körül nagyon közelről, ahogyan az egyedülálló anyák küzdenek azért, hogy gyermekeiket ne vegyék el tőlük, vagy hogy gyermekeik ne hagyják el őket a kilátástalan élet miatt. A stáb hat hónapos faluban való tartózkodása lehetővé tette, hogy mind ők, mind a kamera láthatatlanná váljanak és a szereplők teljesen természetesen viselkedjenek. A szerkesztés és a képi világ játékfilmszerű, magával ragadó.

Füredi Zoltán – DocuArt
Frazon Zsófi – Néprajzi Múzeum